

THE DUTCH DICKENSIAN

Volume XXXV, zomer 2015, No 86.

**The Dutch Dickensian is een uitgave van
The Haarlem Branch of the Dickens Fellowship**

ISSN 0167-8388

Colofon

The Dutch Dickensian is het officiële tijdschrift van The Haarlem Branch.

The Haarlem Branch opgericht in 1956, is Branch 142 van The Dickens Fellowship.

Bestuur:

President: M. David

Secretaris: P. de Groot

Penningmeester: D. Kooiman

Secretariaat van de Haarlem Branch:

Mr. P. de Groot, Kanaaldijk 81, 1454 AC, Watergang.

E-mail: circumlocution-office@xs4all.nl

De contributie voor lidmaatschap van de Haarlem Branch bedraagt €30,- ; een familie lidmaatschap bedraagt €40,-.

Bank: ABN-AMRO AMSTERDAM

IBAN: NL77ABNA0407745173

t.g.v. THE DICKENS FELLOWSHIP

Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Redactie van The Dutch Dickensian:

K.V. Boschma

C.A. Klok

A.A. de Landtsheer

Redactie adres:

A.A. de Landtsheer

Dikbosstraat 34

7814XN (Weerdinge) Emmen

E-mail: aadel@wxs.nl

Website Haarlembranch: <http://www.dickensfellowship.nl>

Webmaster: E.I.G. van Daalen

E-mail: eig.vandaalen@ziggo.nl

Vervolg op de andere binnenzijde van de omslag

Inhoudsopgave van Volume XXXV, nr. 86, zomer 2015.

Blz.

- 02 - Van de redactie.
- 02 - Van de president.
- 04 - Verslag van de 242ste vergadering, Pieter de Groot.
- 10- Verslag van de 243ste vergadering, Pieter de Groot.
- 16- Dikkes, Immortal memory, Ton Dorrestein.
- 19- De waarheid achter Joe the crossing sweeper, Christina Willemsen.
- 25- Enige gedachten over Dombey & Henri VIII, Karla Boschma.
- 27- Spoorwegen, Dickens en "Dombey and Son", Ton Dorresetin.
- 37- Dombey and son / Dombey and daughter, Henk Muda.
- 42- Maria Elizabeth Braddon, Liesbeeth van Aalst.

Een overzicht van eerdere publicaties in The Dutch Dickensian kunt u vinden op:
<http://www.dickensfellowship.nl>

Van de redactie,

Toeval? Volgens sommige filosofen bestaat er geen toeval, alleen gebrek aan informatie. Zou hier sprake van zijn? Dit soort gedachten speelde door mijn hoofd nadat ik de uitnodiging voor de buitendag van onze branch had gelezen. Haren vlak bij Groningen is de lokatie waar we ons ditmaal met Dickens bezig zullen houden. Nog nooit zal ik zo dicht bij huis een bijeenkomst van onze fellowship kunnen bezoeken. Heeft dit dan helemaal niets

te maken met de inhoud van ons redactioneel commentaar in het vorige nummer? In ieder geval moet tijdens deze bijzondere bijeenkomst natuurlijk een Dutch Dickensian worden uitgereikt. Met was duw en trek werk is dat ook gelukt. Vierenveertig pagina's liggen hier voor u met een alleszins lezenswaardige inhoud als zegt de redactie dat zelf. Dat mag, want in Kraantje Lek spreekt men ook altijd van een overweldigende opkomst!

Ik vraag verder u extra aandacht voor het commentaar van onze president. Hierin doet hij de opmerkelijke uitspraak dat Van Dis geen Dickens is. Ter nuancering van deze uitspraak wil ik hier wel zeggen dat in winkels waar men tweedehandsboeken verkoopt, Van Dis en Dickens meestal wel op dezelfde plank staan en er in Nederland vast meer boeken van de eerste - dan van de tweede auteur worden verkocht. Kunnen wij hier een conclusie aan verbinden? Ongetwijfeld, maar dat mag u zelf doen.

Mocht u overigens de komende maanden in plaats van lezen aan schrijven toekomen, dan houdt de redactie zich aanbevolen om het resultaat daarvan via de mail te mogen ontvangen. Wie schrijft die blijft is al een oud gezegde, maar nog steeds waar.

Van de president

Toen de euforische Adriaan van Dis na het winnen van de Libris Literatuur Prijs geïnterviewd werd ging de schrijver wat dieper in op zijn achtergrond en fascinaties voor de 'onderkant' van de maatschappij. 'Ik kom uit een milieu van

vernederde mensen, en daarom ben ik altijd geïnteresseerd in mensen die nu vernederd worden. De nieuwe Dickens is een bootvluchteling, legaal of illegaal.'

Van Dis schrijft in zijn bekroonde roman 'Ik kom terug' over zijn moeder, langlevende exponent van die vernederde mensen. Het boek heeft iets van het tragikomische dat Dickens ook soms kon oproepen (Great Expectations bijvoorbeeld).

Dickens heeft ook over zijn moeder Elizabeth geschreven. Natuurlijk niet direct, maar bijvoorbeeld als Mrs Nickleby of Mrs Micawber. In tegenstelling tot de moeder van Van Dis eindigde Elizabeth Dickens wel in een mentaal deplorabele staat. 'My mother, who was also left to me when my father died (I never had anything left to me but relations), is in the strangest state of mind from senile decay; and the impossibility of getting her to understand what is the matter, combined with her desire to be got up in sables like a female Hamlet, illumines the dreary scene with a ghastly absurdity that is the chief relief I can find in it', schreef Dickens. Als je het leest zie je een oudere Mrs Nickleby voor je. Het ratelen wordt nog onsamenhangender. Alsof hij twintig jaar voordat Elizabeth in deze toestand zou geraken er al vast een voorschotje op nam in zijn roman.

Van Dis schetst uiteindelijk niet alleen een beeld van zijn moeder maar vooral ook een portret van hemzelf, over zijn worsteling met zijn moeder. Het boek is een spiegel van zijn eigen gevoelens. Dickens in de regel gebruikt zijn eigen gevoelens om de lezer een spiegel van veel meer voor te houden. Van een victoriaanse maatschappij, van hebzucht en verraad.

Dat maakt hem op zijn minst herleesbaarder dan Van Dis. Of er ooit een bootvluchteling zal opstaan die dat ook kan bereiken is de vraag. Voor mij dan, niet voor Adriaan van Dis. Ach, er zijn al vele nieuwe 'Dickens-en' aangekondigd, en verdwenen. Dickens was niet ontevreden over zijn bijnaam The Inimatable. Het klopt. Meneer Van Dis, het klopt toch.

In Fellowship,
Martijn David, President

Verslag van de 242ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.

In een aangeblazen De Ripper verzamelden zich 48 leden. De president heet allen welkom en stelt dat de opkomst meer dan overweldigend is want het zaaltje is eivol. Het is weliswaar een andere locatie dan wij gewend zijn voor de Kerstbijeekkomsten, maar het zijn dezelfde Dickensians; zo stelt hij fijntjes vast.

De secretaris meldt dat de spreekster van vandaag een pen heeft meegenomen om van alles te tekenen dan wel te signeren, tot en met haar boeken toe.

Dan staat de penningmeester op, hij kijkt koortchtig de zaal in en zijn stem hapert licht. Hij biedt aan om de borrel na de lezing uit de kas te betalen. Het is even stil, een aantal leden hapt naar lucht en moet door toegesnelde oers weer bij zinnen gebracht worden; terwijl anderen inmiddels een getraind oog gericht hebben op het drankenkabinet van De Ripper.

De editor heeft een opstandig dagblad in handen gekregen en citeert iets over West versus Noord. Tevens meldt hij een nieuwe uitgave van The Dutch Dickensian.

Waarna de president het woord aan de spreker voor deze middag; professor Hartley.

Zij zegt vereerd te zijn met de uitnodiging, noemt ons "a lively branch", en biedt meteen al een boek aan het bestuur aan. Kijk, zo hoort het. Laat dit een voorbeeld zijn voor anderen die menen met een minzaam knikje te kunnen volstaan.

De Nederlandse schilder Ari Scheffer, zo begint zij haar lezing, vond Dickens op een Hollandse zeekapitein lijken en schilderde hem ook zo. Waarop zij bij het onderwerp van deze lezing komt: de rol van Dickens in het Urania Cottage project. Op de top van zijn succes begon hij er mee. Dit naast alle andere zaken waarmee hij bezig was: werken aan romans, redigeren van het weekblad, lezingen, entertainen vrienden, etc. Hij werkte toen heel erg hard.

Dankzij zijn goede vriendin, de bescheiden, religieuze maar ook steenrijke

Angela Burdett-Couts, kon Dickens met zijn experiment, zoals hij het noemde, beginnen. Hij richtte zich juist op vrouwen omdat die nu eenmaal moeilijker aan werk konden komen dan mannen en een grotere kans liepen te verpauperen. Het waren dan ook vrouwen die, ondanks hun jonge leeftijd, al in een bijna uitzichtloze positie waren terecht gekomen. Dickens sprak over hen als “the sweepings of the street”. Zij werden in Urania Cottage opgeleid als bedienden of huisvrouwen en wel voor in de koloniën; vooral Australië, maar ook Zuid Afrika en Canada. Dickens probeerde hen te laten begrijpen dat er voor hen geen toekomst meer was in Engeland. Spreekster heeft het hier over een vroege vorm van “post order brides”.

Dickens deed zelf de aanname gesprekken en lette daarbij ook op de leeftijd; tussen de 13 en 20 achtte hij juist, daarboven leek hem de kans gering hen nog te redden. Dickens interviewde hen in detail, en legde alles vast in een caseboek. Ook het maandelijkse assessment van de vrouwen. Dat caseboek is nooit meer teruggevonden en het vermoeden bestaat dat het in het vuur terecht gekomen is waarin Dickens ook al zijn correspondentie heeft verbrand. Maar wie weet ligt het nog ergens. Spreekster dringt er bij ons op aan nog eens goed op zolder te kijken.

Het waren vaak vrouwen met een drankprobleem die al de nodige tegenslag hadden ondervonden en die door de maatschappij slecht waren behandeld.

De kandidaten kwamen via rechtbanken, politie bureaus of gevangenissen maar Dickens sprak ze zelf ook aan op straat. Het maximale aantal dat opgevangen kon worden was 13, de gemiddelde grootte van een Victoriaanse familie. De vrouwen bleven ongeveer een jaar.

Het management deed Dickens zelf, hij was verantwoordelijk voor de organisatie en maakte de huisregels. De opleiding was zeer goed verzorgd. Dickens trok soms zelfs een top-kok aan om instructies te geven en er kwam ook regelmatig een muzikleraar langs. Iedere vrouw had ook een eigen tuintje. Geen uniformen maar kleurige kleding. Dickens kon zich dat allemaal veroorloven want Angela Burdett-Couts betaalde de rekeningen.

Niet iedereen werd door Dickens toegelaten. Bij een aanmelding merkte Dickens op: “she does very well in prison”. Met andere woorden, dat wordt niets in Urania Cottage. Ondanks de zorgvuldige selectie haalde het project een

slaagpercentage van 50%. Maar het ging hier dan ook om zware gevallen. Dickens was er 11 jaar bij betrokken.

Veel ervaringen uit Urania Cottage zijn in zijn boeken terecht gekomen. Mevrouw Hartley noemt onder meer Little Emily en Martha uit David Copperfield.

Spreekster gaat dan nog in op een specifiek geval, Miss Pollard die op haar 16de uit een Sussex gevangenis naar Urania Cottage kwam. Uiteindelijk emigreerde zij naar Australië en kwam daar in Melbourne terecht waar zij trouwde. Spreekster zocht daar een achterkleinkind van haar op. Zij sluit af met de opmerking dat op de plaats waar Urania Cottage stond, eerst een BBC studio heeft gestaan en dat het nu een hostel is voor daklozen. U bent op de hoogte.

Waarna er vragen en opmerkingen zijn.

Mevrouw van Benthem vraagt naar de rijkdom van mevrouw Burdett-Coutts. Die was aanzienlijk volgens spreekster, maar wel aan voorwaarden gebonden. Zo mocht zij niet met een buitenlander trouwen. Uiteindelijk bleek het land toch te klein en trouwde zij, op latere leeftijd, met een Amerikaan. Waarna de rest van de familie eindelijk van het restant van de rijkdom kon profiteren.

De president vraagt waarom Dickens zich na 11 jaar terugtrok uit Urania Cottage.

Spreekster zegt dat dit vooral kwam door de turbulente tijd waarin hij terecht kwam voornamelijk veroorzaakt door zijn scheiding.

De heer de Landtsheer vraagt of dit invloed had op de voortgang van Urania Cottage. "Niet direct": antwoordt spreekster, het project ging gewoon door.

Waarop de president spreekster dankt voor de geweldige lezing waarop zij aan het signeren van boeken begint.

Zij die geen boek bij de hand hebben laat staan een handtekening behoeven, reppen zich naar de obers om borrels te bestellen. Want zoveel is er al niet gratis in dit bestaan en zo'n verstandsverbijstering van de penningmeester komt maar eens in de 25 jaar langs.

Waarna wij aan tafel gaan en voor wij het weten aan de toasts toe zijn.

Professor Hartley spreekt van een grote eer en meer van dat fraais. Zij was nog nooit hier geweest en hoopt nog eens terug te komen. Maar ja, zo'n presidentschap duurt maar twee jaar en in London staat men te dringen. Zij heft daarom het glas op de Haarlem Branch.

Omdat de secretaris weer eens van alles door elkaar gehaald heeft, is er een extra toast toegevoegd, en wel op Charles Dickens. Mevrouw Willemsen, die de toast uitbrengt, spreekt zelfs van "the Cause of Charles Dickens". Gewaagd, maar waarom ook niet.

Zij heeft een vroege herinnering aan het badmintonspel. Dit omdat haar ouders het altijd speelden waarbij haar vader bij elke gewonnen game (of set, daar wil zij vanaf zijn) "werkhuis" riep. Nadat hij hier, na een aantal waarschuwingen, in bleef volharden werd hem uiteindelijk het racket afgenomen. Maar dit alles terzijde.

In een enquête over Dickens onder de mensen die zij in haar mailbox aantrof, kwam nadrukkelijk de figuur van Joe Gargery boven. Een personage dat zij onmiddellijk met "poverty and injustice" associeerde, en dan is de stap naar "child labour and abuse and bad weather" niet ver meer en kom je uiteindelijk uit bij Scrooge and Cratchitt. Dit alles is het waard om de onthouden en te gedenken en daarom brengt zij een toast uit op "the Cause of Charles Dickens".

Dan staat de heer De Groen op om de toast op de Dickens Fellowship uit te brengen. In de wachtkamer van de tandarts kwam hij een tijdschrift tegen waarin de prangende vraag werd gesteld: "can the English think"? Na enig nadenken antwoordde hij stellig: nee. Dit ondanks de verdoving. Met deze opmerking laat hij onze Engelse gasten in verwondering opzien.

Hij spreekt over de glorieuze Dickens Fellowship, waarbij hij ook de nadruk legt op het woord Fellowship. Het is wonderlijk instituut waar kennis over Dickens en zijn werken kan worden opgedaan en waar de leden absoluut het contact met de werkelijkheid niet kwijt zijn geraakt. In tegendeel zelfs, sommigen bezetten belangrijke posten.

Dan spreekt hij nog over "wining and dining" en "cheerfulness and trembling lips" en sluit af met te stellen dat er geen lijn valt te ontdekken in een

organisatie waar een lid van 67 jaar nog steeds een junior is. Daarom brengt hij met genoegen de toast uit op de Dickens Fellowship.

Tot slot spreekt de heer Dorrestein de Immortal Memory uit.

Hij was op weg gegaan om een Kerstboom te kopen in een tuincentrum en kwam daar, de boom stevig in de knuisten geklemd, in de verkeerde rij (dat is de langzame rij, die andere rij is altijd sneller) terecht, waarin ook een forse dame die hem aansprak.

In een moment van onoplettendheid kwamen zij te spreken over Deventer en de Dickens festiviteiten die daar jaarlijks plaatsvinden, en toen was er geen houden meer aan. Kerstmarkten en glazen Pickwick tuimelden over elkaar en de rij wilde maar niet vlotten. En toen Oliver Twist met Jamie Oliver werd verward brak er een handgemeen uit en werd hij door een gespierd tuinier buiten geworpen.

Kerstmarkten mogen welig tieren, er is maar een Charles Dickens, dat moeten wij niet vergeten en daarom drinken wij op de Immortal Memory.

Tot slot staat de heer Muda op. Hij heeft weliswaar geen toast uit te brengen maar wel een mededeling te doen. Hij kondigt zijn Dickens lezing aan in de Dickens room te Haren; een locatie waar wij waarschijnlijk in juni te gast zullen zijn. Het zal stormlopen want Haren mag dan bekend staan om rellenden jongeren, de Dickens Room aldaar is een baken van rust en beschaving.

Waarop de president de bijeenkomst besluit met de mededeling dat het een genoeglijke avond was in De Ripper en dat het buiten wel eens glad kan zijn.

Conferenties en symposia

Op zaterdag 28 maart is er te Chatham een Dickensian Symposium on "Dickensian Topography". Er staan voor die dag nu al 8 sprekers te dringen dus buiten de deur komt u niet. Maar gelukkig zijn er lichtbeelden om naar de topografie kijken. De Fellowship website heeft de details.

In 2015 wordt de Annual Conference in Bristol and Clifton gehouden en wel

van 23 t/m 28 juli. Het thema is dit maal: “Charles Dickens: Travelling Man”. De locatie is Bristol University Wills Hall. Voor de zogenaamde uitjes staan bezoeken aangekondigd aan Tyntesfield House, Berkley Castle en de onvermijdelijke SS Great Britain.

In 2016 wordt de Annual Conference in Aberdeen gehouden en wel van 20 t/m 25 juli. Hier is het thema: “Conviviality”. Dit in lijn met het stadsmotto ‘Bon Accord’. Zo beweerd men.

London Calling:

London maakt zich op voor de volgende Council meeting. De rust lijkt door de wisseling van de wacht weergekeerd, maar we blijven hopen.

The Dickensian

The Dickensian viert dit jaar een jubileum want het is 110 jaar geleden dat het eerste nummer verscheen. The Dickensian, zo schrijft de editor in het voorwoord, is er voor iedereen. Inclusief the general reader. Maar die wordt overal toegelaten tegenwoordig.

In de laatste mededelingen stond een bericht over het opstappen van Dickens Museum curator Schweitzer. De leegte die hij achterlaat is inmiddels opgevuld door het archief van de Dickens Fellowship en zijn opvolgster: Louisa Price. Zeven jaar geleden gearriveerd uit Nieuw Zeeland en nu al op zo’n positie en afgebeeld in The Dickensian. “A sight for sore eyes”.

Nogmaals de mededeling dat door Dickens gestuurde brieven ingezien kunnen worden op de website van de Fellowship. Nog steeds, na al die jaren, blijven er brieven opduiken.

Herhaalde mededelingen:

- Ons website adres: <http://members.ziggo.nl/eig.vandaalen/DF-Haarlem-branch/home.htm> (inmiddels veranderd. red.)
- U kunt uw bijdragen voor The Dutch Dickensian sturen naar aadel@wxs.nl

- De contributie bedraagt 30 euro voor een enkeling en 40 euro voor een paar.

Dickens collectie

Dan wees een lid mij op de Dickens collectie van Godfried Bomans die ooit in Tilburg is beland. Deze is in te zien middels de link: <http://brabant-collectie.blogspot.nl/2014/12/collectie-charles-dickens.html>

Verslag van de 243ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.

In een zachtmoedig Kraantje Lek verzamelden zich 21 leden. De president heet allen welkom; hij spreekt traditioneel van een overweldigende opkomst en kondigt aan dat hij straks een geanimeerd tafelgesprek zal leiden waarin ons een vraag gesteld wordt.

De secretaris meldt dat mevrouw Van Daalen de website heeft vernieuwd en dat in plaats van het veilen van de meegebrachte boeken, het aan de beleefdheid van de leden wordt overgelaten iets te doneren voor de weeshuizen. Hij wijst er nog op dat alle boeken die vandaag worden aangeboden door Dickens zijn gesigneerd; vanmorgen nog.

De penningmeester vertelt ons dat er in Bronkhorst een vacature is ontstaan in het Dickens Museum. Men zoekt een nieuwe directeur. Het is vooralsnog onduidelijk of Dr. De Jong zich heeft teruggetrokken of dat er een zogenaamde putsch heeft plaatsgevonden, maar het broeide daar al langer; zoveel was wel duidelijk. Voor wie nog een zwarte cape in de kast heeft hangen, u weet waar u kunt solliciteren.

De editor had ditmaal andere besognes.

Waarna de president snel verder wil want we hebben vandaag maar liefst twee sprekers. Allereerst spreekt ons medelid de heer Dorrestein en wel over "Dickens and the Railways".

De eerste spoorlijn liep van Liverpool naar Manchester en werd operationeel in 1825. Het succes zat vooral in het gecombineerde vervoer van personen en vracht. De befaamde "Rocket" van Stevenson verscheen pas in 1829

maar vraag niet hoe; het haalde een snelheid van maar liefst 48 kilometer per uur.

De spoorwegen waren een groot succes; veel mensen kochten een kaartje om gewoon mee te kunnen rijden en niet om van A naar B te gaan. Dit succes leidde tot een soort “Railway Mania”. De waarde van spoorweg aandelen steeg in de jaren veertig soms wel met 100%. Spoorweg maatschappijen schoten als de spreekwoordelijke paddenstoelen op maar gingen soms ook failliet met alle gevolgen van dien voor de belegger die snel rijk wilde worden.

Spreker gaat daarna in op de carrière van spoorweg koning George Hudson. Begonnen als de penningmeester van een groep investeerders die een spoorlijn wilden aanleggen tussen York en Leeds, groeide zijn macht snel en helemaal toe hij een samenwerking aanging met Stevenson. Stevenson was de bouwer en techneut, Hudson het financiële genie die overal kleine lijnen opkocht. Later ontstaat er tweespalt tussen beiden.

Dat is in de tijd dat The Times een campagne begon tegen de gekte die de spoorweg aandelen veroorzaakte onder beleggers. Als tegenhanger tegen deze campagne van The Times richtten Bradbury and Evans The Daily News op, met als hoofdredacteur Charles Dickens. Het eerste nummer van deze krant verscheen op 31 januari 1846 en op 9 februari 1846 legde Dickens zijn functie al weer neer en verliet de krant.

Het is in deze periode dat hij Dombey and Son schrijft. Met daarin ook een beschrijving van de ongelooflijk chaos die ontstaat bij de aanleg van de London Birmingham spoorlijn. Die is zo groot dat Miss Tox er zelfs niet meer in slaagt om Staggs’s Gardens terug te vinden.

Het woord Stagg is volgens Dorrestein niet toevallig gekozen want Michael Slater brengt het in verband met aandelen speculanten.

De dood van Carker door een trein, vermoedelijk de boottrein, is ook al niet toevallig denkt Dorrestein want bij de opening van de Liverpool Manchester lijn werd ook al iemand door een trein gegrepen.

Tot slot gaat hij in op het spoorwegongeluk bij Staplehurst waar Dickens een trauma bij opliep waardoor hij de rest van zijn leven altijd erg bang was in treinen. Dit terwijl hij er juist vaak gebruik van moest maken wegens zijn

lezingen in het hele land.

Waarna er vragen en opmerkingen zijn.

De president wil graag weten hoe het afliep met Hudson. Spreker zegt dat die failliet ging en naar Calais vertrok. Vandaar heeft hij wel geprobeerd zijn schulden af te lossen en is uiteindelijk geholpen door anderen waardoor hij terug kon keren naar Engeland.

Mevrouw Van Steynen noemt de spoorweg speculaties een piramide spel en mevrouw Van Aalst meent dat dit tot zelfmoord kan leiden.

Volgens mevrouw Vroom kwam de tweespalt tussen Hudson en Stevenson omdat Stevenson spoorwegen wilde bouwen en Hudson alleen aan geld dacht.

De heer De Bruin vraagt of Dickens ook bang was dat bij het Staplehurst ongeluk zijn relatie met Ellen T. zou uitkomen. Spreker denkt van niet want Dickens schreef op persoonlijke titel later nog naar de stationschef om toebehoren van haar naar hem op te sturen.

Dan geeft de president het woord aan een van onze andere leden, de heer Muda. Hij gaat het hebben over wat volgens hem de hoofdsymbolen zijn in *Dombey and Son*. Maar eerst vertelt hij nog een anekdote over een schilder die de Dickens Room kwam opknappen en meende dat Dickens ook een schilder was geweest. Hij wordt nu al enige tijd elke avond door zijn vrouw voorgelezen uit Dickens. Inderdaad, dat zal hem leren.

Muda leest ons de volledige titel van het boek voor: "Dealings with the Firm of Dombey and Son. Wholesale, Retail and Exportation". Die lange titel had zeker een bedoeling want het duidde een nieuwe maatschappelijke klasse aan, namelijk die van de zakenmannen.

Muda onderscheidt drie hoofdsymbolen in het boek.

Ten eerste: de macht van het geld. Dombey is er door geobsedeerd, zelf aan de nog erg jonge Paul vraagt hij wat die denkt dat geld allemaal niet kan doen. Hij maakt alles een kwestie van geld, ook de afspraak met de voedster Polly omschrijft hij geheel als een zakelijk contract en als later in het boek de man van Polly hem aanspreekt vraagt hij meteen hoeveel die wil hebben.

Het tweede symbool is de ontwikkeling van de spoorwegen; maar die vindt spreker al voldoende toegelicht door de heer Dorrestein.

Ten derde is daar de zee. Die komt steeds weer terug in het boek. Het sterkst misschien wel in de sterfscène van Paul. Spreker leest dit voor aan ons. Thackery zei hierover toen hij het had gelezen: “there is no writing against such power, one doesn’t have a chance”.

Hierna leest Muda nog de introductie in het boek van Mr. Feeder BA aan ons voor; in een zeer goede vertaling en gaat verder over het sterven van jonge kinderen in het werk van Dickens. Hierbij valt automatisch de naam van Little Nel. Het is een bekend verhaal dat Daniel O’Connell, na het lezen van de sterfscène de opmerking maakte: “he should not have killed her”. Hiermee sluit spreker af.

Waarna er vragen en opmerkingen zijn.

Mevrouw Vroom merkt op de Dickens wel veel schimpte op het geld van Dombey maar er zelf ook wel van hield en de heer Van Steynen citeert een Poolse dichter die eens opmerkte dat een dramatische jeugd staat voor een boeiend leven.

Waarop de president beide sprekers dankt die even benauwd kijken omdat ze menen Het Boek overhandigd te krijgen maar die liggen tegenwoordig bij de secretaris thuis.

Daarna is er de borrel en de boekenverkoop. Deze levert 3 euro op. Ja, ga daar maar eens mee langs een weeshuis. De penningmeester is wel wijzer.

Waarna wij aan tafel gaan

De president merkt op dat we over al die “dealings” van de firma Dombey niet al te veel komen te weten. Tevens stelt hij dat Wilkie Collins het een slecht boek vond.

De heer Muda weet te vertellen dat de verkoopcijfers na de dood van Paul terug liepen maar volgens de heer Dorrestein was het keerpunt in het boek het huwelijk van Dombey met Edith. Ook Bagstock verdwijnt dan naar de

achtergrond. Maar zo stelt hij, Dickens zelf vond het zelf wel een erg goed boek.

De heer Van Steynen heeft het daarna over Victoriaanse empathie.

Volgens de heer Kooiman beschreef Dickens de hiërarchie bijzonder goed. En ook zou de dialoog tussen de twee werelden hem aanspreken. Waarom ook niet.

De heer Van Steynen (alweer) meent dat velen denken dat Dickens een kinderboekenschrijver is, maar *Dombey and Son* kom je niet tegen in een verkorte versie voor kinderen.

Waarop mevrouw Vroom de Engelsen romantischer vindt dan de Fransen.

Dit stimuleert de secretaris iets te zeggen over de urbanisatie die in *Dombey and Son* zo passend wordt verwoord in de beschrijving van de voorbijgangers die langs het huis van Harriet Carker komen.

Waarna het gesprek verder gaat over de lengte van een reis naar Lausanne in de tijd van Dickens. Het eerste gedeelte zou snel genoeg gaan, de trein vervoerde je naar de boot. Maar vanaf de boot ging het vreselijk langzaam. Postkoetsen, trekschuiten, etc. Hierop vraagt iemand zich hardop af of er ook trekschuiten in Zwitserland waren en of het nachtleven van Lausanne tegen zou vallen.

De heer De Bruin meent dat Dickens een genie was en dat *Dombey and Son* de opmaat vormde tot *David Copperfield*. Ook werden volgens hem de vrouwen meer substantieel. Mevrouw De Bruin zat er bij dus hij zal het wel figuurlijk bedoeld hebben.

Het tafelgesprek gaat dan verder over volksgezag en lijden en de connectie daartussen, natuurlijk over Dickens.

Waarop de president de bijeenkomst besluit met de mededeling dat de trekschuit richting Haarlem zo vertrekt en dat het dus afrekenen is geblazen.

Conferenties en symposia

In 2015 wordt de Annual Conference in Bristol and Clifton gehouden en wel van 23 t/m 28 juli. Het thema is : “Charles Dickens: Travelling Man”. De locatie: Bristol University Wills Hall. Mety onder meer bezoeken aan

Tyntesfield House, Berkley Castle en SS Great Britain.

In 2016 wordt de Annual Conference in Aberdeen gehouden en wel van 20 t/m 25 juli. Hier is het thema: “Conviviality”. Ja, je moet toch wat in zo’n regenachtig gebied.

London Calling:

De secretaris toog naar Londen want er werd weer eens vergaderd door de Council. Opnieuw in de catacomben van Little Dorrit’s Church in Southwark. De sfeer was ditmaal gemoedelijk maar het kan ook niet altijd feest zijn. Waar ging het over: wel allereerst natuurlijk over die stoel en schrijftafel van Dickens die een triomfantelijk terugkeer naar het Dickens Museum gaan maken. Inderdaad, een terugkeer, want ze stonden er jarenlang: in bruikleen gegeven door Christopher Dickens. Na diens overlijden haalde zijn weduwe ze weg om ter verkoop aan te bieden. Maar deze eigenaren wilden er nu ook vanaf. Ook de Fellowship heeft meebetaald; 10.000 ponden wel te verstaan. Het is maar dat u weet waar uw geld blijft.

Was er meer te doen? Jawel. De drie vrouw sterke delegatie uit Carrara wist moeiteloos de 2017 Annual Conference binnen te halen door New York een straatlengte achter zich te laten. Het marmer trekt, de scheve toren van Pisa roept. Voor 2018 is New South Wales kandidaat.

Op de AGM in Bristol zal bekend worden gemaakt dat Dr. Tony Williams de nieuwe president van de internationale Dickens Fellowship wordt. Tony Williams heeft tweemaal een lezing voor ons gehouden en wel in 2002 en 2012. Beide keren met de Kerst. Ik zag hem vanuit een ooghoek al weer naar mij kijken.

Techniek

HQ zoekt iemand die een website wil bouwen waarop de brieven van Dickens komen te staan. Althans die zijn gevonden na 2002. Het moet een website worden die “doorzoekbaar is” (?).

De Haarlem Branch heeft een nieuw website adres:
www.dickensfellowship.nl

U kunt uw bijdragen voor The Dutch Dickensian blijven sturen naar
aadel@wxs.nl

Leden

Vergeten te vermelden in het vorige verslag (druk, veel aan het hoofd, drank, general conviviality, wie zal het zeggen) is het feit dat met de Kerstbijeenkomst twee nieuwe leden zijn toegetreden: de heren Van Genugten en Martens. Wat de vragen inhielden, laat staan de antwoorden, geen idee. Maar ongetwijfeld niets met Dickens te maken. Daarentegen heeft de heer Van der Zwart opgezegd. "Two up, one down", zou the Duke of Cornwall zeggen.

Theedrinken

"More tea, vicar?" Inderdaad, een bekende zinsnede uit een Miss Marple verhaal. Daar moet Carters of Suffolk ook aan gedacht hebben toen zij een Dickens theepot op de markt brachten. Te bezien op website www.cartersofsuffolk.com, met de gordijnen dicht graag.

Dikkes

door Ton Dorrestein

Dat het bergaf gaat met de reputatie van Charles Dickens moge blijken uit een voorval dat mij vorige week overkwam; toen ik met mijn vrouw een kerstboom ging uitzoeken bij een bekend tuincentrum, Bij de kassa stonden we achter een ietwat gezette dame, die qua postuur in den vieze in haar eentje gestalte gaf aan de hypothese van het uitdijende heelal, en duidelijk het gevecht met de zwaartekracht had verloren. Zij hoorde toevallig dat mijn vrouw, overigens een heel lief mens tegen mij sprak over 'Die Dickens club'

"Ben u fan de Dikkes club?" vroeg ze. "Inderdaad," zei ik.

"Oh, nou meschien dat ik u dan nog wel sie." Toen ze mijn verbaasde blik .zag verduidelijkte ze, "Bij dat Dickes festifal. U weet wel waar se dan allemaal ferkleed rondlopen met fan die mooie jurkies en hoge hoeden en so'. In Defenter. Hoe gaat u ferkleed? As schoorsteenfeger of so? Dat sie ik so foor me. U bent uitgerekonnd een schoorsteenfiguur."

"Mevrow," ze ik, "Ik heb helemaal niets van doen met dat Deventer gedoe. Onze 'club' , zoals u dat noemt, houdt zich meer bezig met het creatieve aspect van Charles Dickens,"

"Oh, had dat dan meteen gesegd. Nou, dat fin ik ook prima, hoor. Daar heb ik ook heel feel respek foor. Dat fin ik ook ook gewoon te gek. Wat die allemaal hep gemaakt Ik bedoel. die Dikkes.

"Dlckins"

"Oh, nou, Dikkins dan. Te gek gewoon wat die fent altermaal hep gemaakt"

"Hoe bedoelt u?" vroeg ik enigszins verbaasd.

"Nou; gewoon, aJ die huissies en kerrekies en so. Met al die lichies .. Me man saliger fond dat ook zo schitterond, die kon uren lang naar die huissies kijke. Een of twee, drie glaasies erbij, kerstliedjes, en dan was-ie weer urelang soet. Dat fon ik so ontroerond, me man die dan de maat sloeg met se houte been. Prachtig gewoon."

"Uw man?"

"Nee, die huissies met die lichies."

"Huisjes? Lichtjes?" Ik was volkomen verbouwereerd,

"Ja, die huissies hiero, bij Intratuin, van Dikkesvilla. Daar hebbe se een heel dorrup fan gebouwd; hiero. Dat fin ik so mooi; so'n piepklein kerkie en dan fan die rondswierende schaatsers d'r foor. Hoe heppie dat kenne bedenke. "

"Ach, nee," zei ik, lichtelijk gegeneerd. "Dat is een andere Dickens. denk ik. Dickens was onder meer de schepper van 'The Pickwick Papers.'

"Ach, welnee"; sprak de vrouw met een smalend lachje; "Dat ken helemaal niet Dikkes is niet van de pepers, tenminste ik hep nooit gehoord dat-ie in kruiden en pepers dee. En daarna schreef-ie seker de pikwik peren en toen de pikwik pruimen.

Nee, Pikwik is fan de thee, dus dan is Dikkes toch van de thee? "

Toen ik haar lichtelijk verbijsterd aanstaarde; verduidelijkte ze. "Ik hep ut ofer

die Dikkes van de thee. fan Pickwick thee. Dat is em toch?"

"Charles Dickens heeft inderdaad over Pickwick geschreven; dat klopt, ja. Maar hij heeft, dat verzeker ik U niets te maken met Dickensville of thee. Charles Dickens was schrijver. Hij heeft ook Oliver Twist geschreven en David Copperfield."

"Olliffers Twist? Dat heb ik laatst nog op de tillefisie gesien met die kok; die Ollifer, Sjemie Ollifer. Die hep se eige programma en dat heet Ollifers Twist. Die gebruikt altijd wel heel feel fan die spaanse pepers, fin ik. Goh, dat die Dikkes dat hep geschreven, Ik dacht dat die Ollifer dat self dee."

Toen ik mijn hoofd schudde om aan te geven dat dit niet mijn Dickens was, zei ze, "Die Kopperfiel dan. Die goochelaar, hep-ie daar dan foor geschrefe? Daar kon me man saliger ook so tan geniete. Hoe die Kopperfiel se eige been afsaagde en 'm er later weer gewoon ansette en gewoon weer weg liep."

"Nee, mevrouw," wist ik nog uit te brengen, "Charles Dickens was een schrijver. die al heel lang geleden is overleden, in 1870 al. Men noemde hem 'The Inimitable. de onnavolgbare."

"Nou dat is foor mij niet meer te folge," zei ze. "Foor mijn horen Dikkes. Picwick huissies en Kerst bij mekaar." zei ze en draaide zich verontwaardigd van me af. "Me man saliger sou segge. as d'r iemand wat gekk sei. "Fertel dat maar in De Rijk" "Hee," zei mijn vrouw; "daar hebben ze dit weekend ook een Dickens markt."

"Sie je nou wel; je ken meschien wel mooi prate, maar van Dikkes hebbu geen ferstand."

Ik mag dan geen verstand hebben van Dikkes. van dorst heb ik dat wel.

Mag ik allen verzoeken te gaan staan om een toast u it te brengen op "The Inimitable. Charles Dickens.

"To the immortal memory of Charles Dickens."

De waarheid achter Joe the crossing sweeper

door Christine Willemsen

Een tijdgenoot van Dickens die even veelvuldig door Londen zwierf en in dezelfde vijver viste was journalist Henry Mayhew (1812-1887). Uit zijn bekendste werk *London Labour and the London Poor* (1851-52) blijkt dat hij in aanraking kwam met dezelfde types als waar Dickens op zijn nachtelijke tochten door de zelfkant van Londen tegenaan liep en vele van zijn karakters op baseerde. Ware het niet dat Mayhew een ander, puur journalistiek doel had om te rapporteren en te rubriceren met welke beroepen of diensten de armsten hun brood verdienden. Zodoende werd het boek ingedeeld in beroepsgroepen en subgroepen

HENRY MAYHEW.
(From a Daguerriotype by Reade.)

daarvan. Omdat hij aan zijn stof kwam door van elke groep één of meer beoefenaars te interviewen en hun bevindingen direct uit hun mond – inclusief taalgebruik - op te tekenen ontstond een reëel beeld van equivalenten van vele Dickens karakters zonder diens fantasie eromheen en zonder rol in een verhaal. Hij wilde bovenal “de waarheid” registeren, zonder sentimentaliteit maar wel met de achterliggende gedachte dat er voor deze mensen iets ten goede zou kunnen veranderen als de hogere klassen zich zouden realiseren hoe hard deze waarheid was.

Een belangrijke beroepsgroep werd gevormd door hen die zich bezighielden met het opruimen van andermans rommel of door natuurlijke factoren ontstane vuiligheid. Hierbij valt een beroep op dat Dickens heeft gebruikt om één van z'n aandoenlijkste figuurtjes neer te zetten: Joe the crossing sweeper uit Bleak House. Die resideerde in “Tom-all-alones” in een pand dat officieel een low lodging house werd genoemd waar voor 3 d per nacht een slaappleats gehuurd kon worden onder de meest gore en opeengepakte

omstandigheden.

De circa 4 ondervraagde sweepers gaven samen een duidelijk relaas waar hun dagelijkse struggle for life uit bestond.

Om met de nuchtere feiten te beginnen, de voordelen van dit beroep waren:

1. Er was geen startkapitaal nodig.
2. Men kan vragen om geld zonder in ledigheid te hoeven bedelen.
3. Op dezelfde plek blijven werken leverde nuttige connecties op met omwonenden:

Zo kregen ze vaak andere klusjes zoals post bezorgen, op rijtuigen of paarden passen of portierswerk. Soms hadden bedrijven zoals banken een eigen sweep voor dit soort hand- en spandiensten.

Voor de goede verstandhouding waren sweepers veelal beleefder dan andere straatjeugd en het kwam zelfs voor dat ze goederen toegestopt kregen zoals nieuwe kleren met kerst.

Als het regende was hun motto "rain today, a good day tomorrow". Meer modder betekende uiteraard meer inkomsten, hoewel de bezems dan al na 1 dag vervangen moesten worden terwijl die hij goed weer ca. 4 dagen meegingen. Bij sneeuw werkten alleen de echte full timers die dan ook moesten investeren in sneeuwschotten én schoenen.

Behalve noeste arbeid bedreven ze echter ook kunst: er werden wel figuren geveegd of gestapeld van modder, hetgeen één van hen als volgt verwoordde:

"I was the fust boy as ever did ornamental work in the mud of my crossings. I used to be at the crossing at the corner of Regent-suckus, and that's the wery place where I fust did it. The wery fust thing I did was a hanker (anchor), a regular one with turn-up sides and a rope down the centre and all. I sweeped it away, clean in the mud in the shape of the drawing I'd seen. It paid well, for I took one-and-ninepence on it. The next thing I tried was writing "God save the Queen", and that, too paid capital, for I think I got two bob. After that I tried We Har (V.R.) and a star, and that was a sweep too."

De samenwerkingsverbanden c.q. gangs.

De sweepers vormden gangs o.l.v. een captain en een king. Daarbinnen waren ze

solidair met elkaar bv door wie een slechte dag had gehad te compenseren met eten en onderdak voor die nacht. Maar sollicitanten werden eerst onderworpen aan een soort stage periode waarbij ze sommige rechten of een deel van hun inkomsten moesten inleveren om te tonen wat ze waard waren.

De politie had een paradoxale relatie hierbinnen: Zij beslisten bij conflictsituaties, vooral bij het claimen van kruispunten maar bleven ook de vijand die erop toezag dat er niet gevraagd werd (dus gebedeld) om geld. De regel was dat ze voor hun werk slechts spontane giften mochten aannemen.

Bij de claims voor de crossings werd gehanteerd dat degenen die terugkwamen naar een bepaalde crossing en het vaakst bleven komen, de rechten kregen. Dit werkte in het voordeel van degenen die er echt van moesten leven t.o.v. van hen die er af en toe op uitgestuurd werden voor bijverdiensten.

THE BOY CROSSING-SWEEPERS.

[From a *Day's Recollections* by BRADB.]

De agenten kregen bijnamen en werden aangekondigd met het wachtwoord "Phillup".

Zo was er veel meer geheim jargon voor het signaleren van personen. Bijvoorbeeld ook voor potentiële klanten zodat wie de klant het eerst benoemde het recht kreeg zich over deze te ontfermen, zoals dat keurig werd uiteengezet door een geïnterviewde:

"We do it in this way: If I was to see two gentlemen coming, I should cry out "two toffs !" and than they are mine, and whether they give me anythink or not they are mine and my mate is bound not to follow them, for if he would he would get a hiding from the whole of us. If we both cry out together than we share. If it's a lady and a gentleman, than we cries: " a toff and a doll". Sometimes we are caught out in this way. Perhaps it's a lady and a gentleman and a child; and if I was to see them and anly say "a toff and a doll" and leave out the child, than my mate can add the child and as he is right and I am wrong , then it's his party".

Een andere beroepsgroep waarmee de sweepers samenwerkten waren de tippelaarsters. Voor hen fungeerden ze als bemiddelaars voor het spotten van passende cliënten. Dit werkte ook andersom: als ze een man opmerkten die zo'n dame zocht dan gingen ze ook tot koppeling over.

De dames betaalden hen dan terug door met hun vangst arm in arm langs de sweep te lopen en hem te verzoeken dit arme joch toch vooral iets te geven, of ze kregen van de dame zelf nog wat winstdeling. Uiteraard bevoordeelden prostitués en sweeps die een goede zakenrelatie hadden elkaar in deze.

Andere kunsten die de sweepers met name bij avond nog bedreven waren van een theatrale aard.

Bij het uitgaan van de theaters deden ze aan "tumbling behind busses", series salto's of radslagen maken bij de omnibussen ter vermaak van het al vrolijk gestemde en hopelijk daardoor goedgeefse publiek. Vooral verliefde paartjes waren doelwit, de dames moesten natuurlijk niet de indruk krijgen

dat hun aanbidders gierig of krap bij kas waren....daarna vervolgden ze hun weg richting de tippelzone. Een sweeper vertelde de wetenswaardigheid dat het fenomeen "tumbling" was ontstaan tijdens de "Shibition" oftewel de Great Exhibition van 1851, waarbij Londen meer bezoekers ontving dan ooit tevoren.

Het uiterlijk van een ervaren sweeper

Mayhew beschreef in een beeldende, enigszins op Dickens gelijkende stijl het uiterlijk van Gander, een captain van één der gangs die ook hoog op de ranglijst stond betreft acrobatiek.

"Gander was a big lad of sixteen, with a face devoid of all expression, until he laughed, when the cheeks, mouth and forehead instantly became crumpled up with a wonderful quantity of lines and dimples. His hair was cut short, and stood up in all directions, like the bristles of a hearth-broom, and was a light dust tint, matching with the hue of his complexion, which also, from an absence of washing, had turned to a decided drab, or what house-painters call stone-colour.

The boys clothing was in a shocking condition. He had no coat, and his blue-striped shirt was as dirty as a French-polisher's rags, and so tattered, that the shoulder was completely bare, while the sleeve hung down over the hand like a big bag.

From the fish-scales on the sleeves of his coat, it had evidently once belonged to some coster in the herring line. The nap was all worn off, so that the lines of the web were showing like a coarse carpet; and instead of buttons, string had been passed through the holes pierced at the side. Of course he had no shoes on, and his black trousers, which with the grease on them, were gradually assuming a tarpaulin look, were fastened over one shoulder by means of a brace and bits of string".

"I don't know nothink.

Dat was de vaste zin waarmee "ons" Dickens karakter Joe veelvuldig aangaf dat hij onwetend was van zo ongeveer alles wat hij nog niet in zijn dagelijkse geografisch kleine cirkel had gehoord of gezien. Hoe was het

daarmee bij de echte sweepers ? Bij de geïnterviewden was dit nogal wisselend, afhankelijk van afkomst en voorgeschiedenis.

Gander had zeker een hoger niveau als Joe. Hij was in elk geval de schrijfkunst voldoende machtig om de eerder genoemde modder/sierteksten te vervaardigen. Zijn eigen identiteit moest hij echter grotendeels schuldig blijven. Nadat hij op zijn negende was weggegaan bij de stereotype dronken vader en stiefmoeder, vernam hij van zijn zwager die de administratie in handen had dat zijn achternaam werd gespeld als “Gandea”. Een on-Engelse naam die voor zijn collega's te exotisch was om uit te spreken, vandaar dat hij als Gander door het leven ging. Zijn vaders beroep was boekbinder geweest en daar hield het ongeveer mee op. Een citaat uit Ganders mond:

“God kwows who I am – whether I am h' Irish or h'Italian, or what, but I

was christened here in London, and that's all about it.” Deze 16-jarige komt al met al weerbaarder over dan “onze” Joe, en lijkt een overlever die fysiek sterk was en zich omhoog vocht in de hiërarchie van de straatjeugd.

Een ander jochie van toch al 13 of 14 jaar spreidde wel degelijk een onwetendheid tentoon die dicht in de buurt kwam bij Joe, hetgeen zijn relaas al even schokkend als komisch maakt. Mayhew geeft ons een kijkje in zijn belevingswereld:

“Yes, he had heer'd of God who made the world. Couldn't exactly recollect when he had heer'd on him, but he had, most sarten-ly. Didn't know when the world was made, or how anybody could do it. It must have taken a long time. It was afore his time, 'or yourn either, sir.

Never heer'd tell on the deluge; of the world having been drowned, it couldn't for there wasn't enough water to do it. He weren't a going to fret hisself for such things as that. Didn't know what happened to people after death, only that they was buried. Had heer'd of another world; wouldn't

mind if he was there hisself, for things were offer queer here. Had heer'd on it form a tailor – such a clever cove, a stunner – as went to 'Straliar (Australia), and heer'd him say he was going into another world. Had never heer'd of France, but had heer'd of Frenchmen; there wasn't half a quarter so many of 'em as of Italians, with their earrings like flash gals. Didn't dislike foreigners, for he never saw none. What was they ? Had heer'd of Ireland. Didn't know where it was, but it couldn't be very far, or such lots wouldn't come from there to London. Should say they walked it, aye, every bit of the way, for he'd seen them come in, all covered with dust. Had heer'd of people going to sea, and had seen the ships in the river, but don't know nothing about it, for he was very seldom that way.

The sun was made of fire, or it wouldn't make you feel so warm. The stars was fire too, or they wouldn't shine. They didn't make it warm, they was too small. Didn't know any use they was of. Didn't know how far they was off, a jolly lot higher than the gas lights some of 'em was. Had seen the Queen, but didn't recollect' her name just at the minute; oh, yes, Wictoria and Albert. Had no notion what the Queen had to do. Should think she hadn't such power (he had first to ask me what power was) as the Lord Mayor or as Mr. Norton as was the Lambeth beak, and perhaps is still”.

Om het beeld te completeren vertelde Mayhew erbij: “He was a thick-limbed, red-cheeked fellow; answered very freely, and sometimes when I couldn't help laughing at his replies, laughed loudly himself, as if he entered into the joke.” Hetgeen de indruk geeft dat ook deze jongen een overlever was die in al z'n ellende en onwetendheid niet bij de pakken neerzat. Jammer dat we nooit zullen weten hoe lang ze nog geleefd hebben en onder welke omstandigheden.....

Enige gedachten over Dombey & Henry VIII

door Karla Boschma

Henry VIII wordt 1 keer genoemd in Dombey and Son, in hoofdstuk 27, als mrs Skewton, de aanstaande schoonmoeder van Dombey, tijdens een uitstapje naar Warwick Castle (de dag voor Dombey's aanzoek aan Edith) verklaard zo dol op

hem te zijn.

Dat riekt naar Chinese Metaphysics, maar dat is het toch echt niet.

Want tijdens het voor de zoveelste keer herlezen van dit geweldige boek viel me iets op. Dat is niets nieuws, nieuwe inzichten in een boek, als je dat boek sinds je 7e leest. Eerst als avonturen verhaal vol griezels en sentiment (Florence en Mrs Brown, Captain Cuttle, de dood van Paul, Florence's verwaarlozing door haar vader, en ga zo door). Later, als puber, zie je de dramatische onderlinge relaties, het mislukte huwelijk van Dombey. Als historica zie je, nog later, de scherpe beschrijving van Engeland in ontwikkeling. Het verhaal van de teloorgang van de winkel van Sol Gills schoot me vaak te binnen bij het nieuws over de problemen bij V&D.

Maar bij een boek als dit komen er altijd nieuwe facetten tevoorschijn.

Ik begon te herlezen, Book of Study immers, vlak na het lezen van een artikel over Hendrik VIII. En realiseerde me ineens: Dombey is Hendrik VIII!

Meteen bij het begin: de zoon waar zo lang op gewacht is (Edward VI), de moeder die kort na de geboorte sterft (Jane Seymour). De dochter waar vrijwel geen aandacht aan besteed wordt (Elizabeth I, en in mindere mate Mary I).

De dood op jonge leeftijd van de zoon (al was dat in Henry's geval pas na zijn eigen dood) die een zwakke gezondheid had. Het nieuwe huwelijk dat een mislukking wordt (bij Henry meerdere) in een vergeefse poging nieuwe erfgenamen te verwekken.

Maar ook: de hofhouding. Dombey sr wordt omringd door een hofhouding. Allen draaien ze om hem heen: zijn zuster Mrs Chick, Miss Tox, Major Bagstock, Carker... Inclusief de intriges die in zo'n hofhouding spelen.

En tenslotte, zoals Miss Tox zegt na de dood van kleine Paul, aan het eind van

hoofdstuk XVI:

"Dear me, dear me! To think," said Miss Tox, bursting out afresh that night, as if her heart were broken, "that Dombey and Son should be a Daughter after all!"

Het blijft de ironie van de geschiedenis, dat Henry VIII, na al zijn gezwoeg om een mannelijke erfgenaam voort te brengen, werd opgevolgd, na de vroege dood van zijn zoon, door zijn dochters, waarvan de tweede, en minst welkome, Elizabeth, gezien wordt als een van Engeland grootste monarchen.

Blijft de vraag, gebruikte Dickens de analogie met Henry VIII bewust? Het lijkt me vrijwel zeker van wel, maar ja het onderbewustzijn kan ook een rol gespeeld hebben, Dickens leefde in een tijd waarin de geschiedenis meer leefde dan nu...

En hoe dan ook, het blijft een geweldig boek!

Spoorwegen, Dickens en "Dombey and Son"

door Ton Dorrestein

De geschiedenis van de spoorwegen begint in Engeland met de **Liverpool and Manchester Railway** en niet met **George Stephenson** en de *Rocket*. Maar, zullen sommigen nu denken: Stephenson was toch de uitvinder van de stoomlocomotief en de *Rocket* toch de eerste stoomlocomotief? Dat is niet het geval, maar Stephenson en zijn zoon **Robert** begrepen als eersten dat de vooruitgang lag in ijzeren rails en in het vervoer van goederen en personen. In 1825 produceerde de firma van de Stephensons de eerste locomotief voor de *Stockton and Darlington Railway*, die in september 1825 geopend werd. Deze locomotief was de '*Locomotion*'.

De *Rocket* werd pas in 1829 gebouwd, speciaal voor de **Rainhill Trials**, een wedstrijd uitgeschreven door de **Liverpool and Manchester Railway**. Het doel was om erachter te komen welke locomotieven de voorkeur moesten hebben boven stationaire machines en kabelaanrijving, een systeem dat zich al op

diverse trajecten, speciaal bij de kolenmijnen had bewezen. In oktober vond deze strijd plaats op een vlak traject van een mijl met strikte voorwaarden.

Bij gebrek aan tegenstand - geen van de vier andere locomotieven voltooiden de trials - werd de Rocket de enige machine die alle tests doorstond en tot winnaar werd uitgeroepen, met een gemiddelde snelheid van 19 km/h en een topsnelheid van 48 km/h. Vandaar dat de firma van de Stephensons het contract kreeg voor het bouwen van meerdere stoomlocomotieven van het type Rocket voor de Liverpool and Manchester Railway.

De Liverpool and Manchester Railway, geheel en al rijdend met stoomlocomotieven en bedoeld als traject voor passagierstreinen, naast goederentreinen, en over het gehele traject dubbelsporig, was een succes, ook al omdat er onverwacht veel passagiers aangetrokken werden door dit nieuwe transportmiddel en er zelfs excursie treinen werden ingezet. Al spoedig brak er een heuse **Railway Mania** uit. De ene na de andere spoorwegmaatschappij werd opgericht.

Die nieuwe spoorwegmaatschappijen gaven aandelen uit en omdat die als foolproof belegging werden beschouwd, met een ogenschijnlijk zekere winstdeling, zorgde dit voor een run op aandelen, die dan ook snel in waarde stegen. Tussen januari 1843 en oktober 1845 stegen de aandelen met bijna 100% in waarde. Voor slechts een aanbetaling van 10% kon een aandeel gekocht worden en zodoende kwam die sensationele vermogensaanwas ook binnen bereik van de middenklasse en men kocht dikwijls het maximale bedrag aan aandelen.

Nieuwe maatschappijen hadden een Act of Parliament nodig, waarin de route van een nieuwe spoorlijn werd vastgelegd, maar er werden geen voorwaarden aan verbonden wat betreft de haalbaarheid of de voorgestelde financiering daarvan. Veel parlamentsleden zaten tot over hun financiële oren in de spoorwegen en vrijwel elk voorstel werd goedgekeurd.

Tussen 1844 en 1846 werd in totaal een kleine 10,000 kilometer aan spoorwegen geautoriseerd.

Bovendien was er meer dan genoeg geld voorhanden door een sterk economisch herstel tegen het einde van 1842. De spoorweglijnen die in de jaren

dertig waren geautoriseerd, waren nu bijna helemaal klaar, het transportvolume nam toe en en het dividend ging omhoog.

Het publiek had kunnen leren van de Minor Railway Mania van 1836 en 1837, waarin 59 nieuwe lijnen werden geautoriseerd. Ook in die periode gingen de aandelen scherp omhoog om even later nog sneller naar beneden te gaan.

De grote maatschappijen, die beter uitgerust waren qua financiële basis, kochten de kleinere lijnen op tegen een fractie van de waarde en de aandeelhouders konden weinig anders dan elk voorstel accepteren. Een stortvloed van overnames en fusies was het gevolg.

Dan komen we bij de man die een zeer grote rol speelde bij de expansie van het spoorwegennet, namelijk **George Hudson, de Railway King.**

Een groep zakenlieden uit York, onder wie George Hudson, vormde een comité om York te voorzien van een spoorlijn naar Leeds. Hudson investeerde een groot deel van de erfenis van zijn oudoom in aandelen, werd de grootste aandeelhouder en dus ook gelijk penningmeester van het comité. In 1834 ontmoette hij toevallig George Stephenson, die hem overtuigde dat de toekomst lag in stoomlocomotieven

en niet in paardentractie. Hudson stelde voor om de geplande lijn van York naar Leeds aan te laten sluiten op een project van Stephenson, een spoorlijn van Derby naar Leeds. Ze kwamen tot overeenstemming en de oprichting van de **York and North Midlands** Railway was een feit.

Hudson en Stephenson werden zakenpartners en geholpen door de faam van Stephenson, die in 1840 lid van de raad van bestuur werd en dankzij zo'n slordige 3,000 pond aan smeergeld aan parlementsleden, kreeg de York and North Midlands Railway in 1836 zijn parlementaire goedkeuring. Daarna werd het zakenimperium van Hudson steeds groter en slokte hij de ene na de andere maatschappij op. Door rigoureuze bezuinigingen was zijn maatschappij veel winstgevender en goedkoper dan de wat kleinere spoorlijnen en Hudson kocht

die op tegen een veel lagere prijs dan de echte waarde, laat staan de nominale waarde.

Maar Hudson beloofde meer dan hij ooit waar zou kunnen maken. De jaren 1845/46 waren een heel goede tijd voor George Hudson. Aan vastgoed bezat hij zo'n 700,000 pond, aan investeringen in de industrie minstens een kwart miljoen en in spoorwegen had hij een belang van een kleine 320,000 pond. Hudson liet het breed hangen, zo kocht hij voor zo'n 500,000 pond Londesborough Park Estate, gewoon als investering voor zijn zoons.

Ook in de politiek ging het naar wens: van raadslid van York in 1835, en wethouder in 1836 werd hij gekozen tot Lord Mayor in 1837. In 1845 werd hij zelfs gekozen tot parlamentslid voor Sunderland.

Die grenzeloze jacht op nog meer macht en vooral geld viel niet bij iedereen in goede aarde en George Stephenson was niet de enige die het nu zo langzamerhand met Hudson had gehad. In een brief uit oktober 1845 schrijft hij *"Hudson has become too great a man for me now. I am not at all satisfied at the way the way the Newcastle and Berwick line has been carried on and I do not intend to take any more active part in it. I have made Hudson a rich man but he will very soon care for nobody except he can get money by them. I make these observations in confidence to you."*

Stephenson gaf nooit openlijk ruchtbaarheid aan zijn bedenkingen, maar Hudson bleef overal zijn vriendschap met Stephenson rond bazuinen. Hudson ging onverdroten voort op het pad van overnames en fusies en beloofde gouden bergen aan zijn investeerders in zijn spoorlijnen.

Maar in die tijd begon *The Times* van leer te trekken tegen de Spoorweg-idiotie en vooral tegen Hudson, van wie er geruchten over financiële malversaties begonnen te circuleren. The Times wees erop dat de investeringen die met de voorgenomen constructie van spoorlijnen waren gemoeid, op 132 miljoen pond werden geraamd. Dat bedrag was bijna gelijk aan de totale export van Engeland en groter dan de totale belastinginkomsten. Dat moest wel tot een bankroet leiden en het kon haast niet anders of het zou onherroepelijk tot fatale gevolgen voor de economie leiden. Velen begonnen anders, voornamelijk negatiever,

tegen de spoorwegen aan te kijken.

Om aan dergelijke rampspoed tijdingen tegenwicht te geven, besloot een aantal mensen met grote belangen in de spoorwegen een nieuw dagblad op te richten, *The Daily News*. Daarnaast moest het blad ook een voorvechter zijn van vrijhandel en oproepen tot een herroeping van de Corn Laws.

En hier komen we bij *Bradbury en Evans*, de uitgevers, die er wel brood in zagen om zo'n publicatie op te starten. Zij waren de initiatiefnemers en wilden met het nieuwe dagblad tegenwicht geven aan *The Times*. Hudson was een van de grotere investeerders in de nieuwe krant, net als *Joseph Paxton*, die zich als typisch voorbeeld van een Victoriaanse self-made man had opgewerkt van tuinman tot algeheel manager van het landgoed van de Duke of Devonshire, en die al 30,000 pond in spoorwegaandelen had belegd.

Bradbury en Evans zelf waren niet alleen de grootste aandeelhouders, maar toevallig ook de uitgevers van Charles Dickens. Zij hadden al in de lente van 1844 bij Dickens een project geopperd omtrent een nieuw periodiek en laat nou Dickens al een tijdje rondlopen met het vage idee om een nieuw tijdschrift te beginnen als opvolger van 'Master Humphrey's Clock.' Het zou 'The Cricket' moeten gaan heten, maar het bleef bij voorlopige plannen. Wel verschijnt die naam in de al traditionele kerstvertelling 'The Cricket on the Hearth'

Maar dan gebeurt het - voor Dickens althans - totaal niet meer verwachte. In november wordt Dickens door Bradbury & Evans gevraagd om de dagelijkse leiding van *The Daily News* op zich te nemen als hoofdredacteur. Dickens aarzelt wel vanwege de druk die de baan aan hem zal opleggen, maar zwicht uiteindelijk voor de roem en het geld. Dickens zelf kreeg 10 aandelen, wat volgens sommigen gelijk zou zijn aan een investering van 4000 pond. Voeg daarbij het jaarsalaris van Dickens van een slordige 2000 pond en zijn interesse is volkomen begrijpelijk. Daarbij speelde ongetwijfeld ook een rol dat de verkoop van Martin Chuzzlewit wat was tegengevallen en zijn kerstvertelling 'The Cricket on the Hearth' wel prima was verkocht, maar weinig lovende kritieken had gekregen. Dickens zinde op eerherstel.

Het eerste nummer van *The Daily News*, onder chaotische toestanden gedrukt, komt op 21 januari 1846 uit. De latere nummers zien er beter uit, maar

al snel blijkt dat Dickens zich vertild heeft aan dit project. Bradbury en Evans houden namelijk de vrijwel totale controle over the Daily News en Dickens kan dat moeilijk verkroppen.

Op 9 februari legt hij formeel zijn hoofdredacteurschap neer en na 17 nummers wordt Forster zijn opvolger.

Het is in deze periode, na het ehech van zijn hoofdredacteurschap van The Daily News dat Dickens begint aan 'Dombey and Sons.' Begrijpelijk dat daar een rol is weggelegd voor de spoorwegen. Als eerste krijgen we een beschrijving van de aanleg van een spoorweg door Staggs's Gardens

The first shock of a great earthquake had, just at that period, rent the whole neighbourhood to its centre. Traces of its course were visible on every side. Houses were knocked down; streets broken through and stopped; deep pits and trenches dug in the ground; enormous heaps of earth and clay thrown up; buildings that were undermined and shaking, propped by great beams of wood. Here, a chaos of carts, overthrown and jumbled together, lay topsy-turvy at the bottom of a steep unnatural hill; there, confused treasures of iron soaked and rusted in something that had accidentally become a pond. In short, the yet unfinished and unopened Railroad was in progress; and, from the very core of all this dire disorder, trailed smoothly away, upon its mighty course of civilisation and improvement.

Ongetwijfeld heeft Dickens hierbij gedacht aan de aanleg van de London and Birmingham Railway naar Londen met als eindstation Euston Station dat in 1837 werd geopend. Hij woonde in die tijd in Furnival's Inn en betrok later het huis op 48 Doughty Street.

Heel typerend beschrijft Dickens de twee elementen; vernietiging en wanorde tegenover beschaving en vooruitgang. Wat betreft het eerste element: Michael Slater vermeldt dat Staggs's Gardens een zinspeling is op 'stag' een term die op de Stock Exchange werd gebruikt om een speculant aan te duiden, die groots intekende op een nieuwe aandelenemissie in de verwachting dat de aandelen snel in waarde zouden stijgen en zo de kans bood om ze weer net zo snel met een mooie winst van de hand te doen.

Wat betreft het tweede element beschaving en vooruitgang. Als Miss Tox op zoek is naar Mrs Richards, de oude voedster van Paul, kan ze nergens Staggs's Gardens vinden. Het is van de aardbodem weggevaagd.

The miserable waste ground, where the refuse-matter had been heaped of yore, was swallowed up and gone; and in its frowsy stead were tiers of warehouses, crammed with rich goods and costly merchandise. The old by-streets now swarmed with passengers and vehicles of every kind: the new streets that had stopped disheartened in the mud and waggon-ruts, formed towns within themselves, originating wholesome comforts and conveniences belonging to themselves, and never tried nor thought of until they sprung into existence. Bridges that had led to nothing, led to villas, gardens, churches, healthy public walks.

Die combinatie van vernietiging en vooruitgang komt nog treffender naar voren in de dood van de immer glimlachende vileine Carker, die door toedoen van een trein aan zijn verdiende einde komt. Wat je noemt, 'een geluk bij een ongeluk.' Je zou het ook kunnen zien als de meest letterlijke realisatie van de 'deus ex machina' dat beproefde middel dat we kennen uit minder geslaagde vertellingen.

Uit *Dombey and Son*: Carker is op de vlucht geslagen vanuit Dijon en overgestoken naar Engeland, waar hij de nacht doorbrengt in een kleine plaats aan een spoorlijn. Hij is redelijk paranoïde en denkt bij herhaling dat hij zijn achtervolger hoort of ziet. De volgende ochtend verneemt hij dat er nog anderen in het hotel hebben overnacht en Carker loopt heen en weer langs de rails als hij zich omdraait en plotseling oog in oog staat met zijn achtervolger, Dombey.

In the quick unsteadiness of the surprise, he staggered, and slipped on to the road below him. But recovering his feet immediately, he stepped back a pace or two upon that road, to interpose some wider space between them, and looked at his pursuer, breathing short and quick.

He heard a shout—another—saw the face change from its vindictive passion to a faint sickness and terror—felt the earth tremble—knew in a moment that the rush was come—uttered a shriek—looked round—saw the red eyes,

bleared and dim, in the daylight, close upon him—was beaten down, caught up, and whirled away upon a jagged mill, that spun him round and round, and struck him limb from limb, and licked his stream of life up with its fiery heat, and cast his mutilated fragments in the air.

Een tragisch ongeval, ongetwijfeld, maar wel opmerkelijk dat er bij de feestelijke opening van de **Liverpool and Manchester Railway** op 15 september 1830, de eerste rit van een intercity spoorlijn voor passagiers, er al meteen een dodelijk slachtoffer viel. Zoals ik al heb verteld was deze lijn de eerste spoorlijn die geheel op stoomlocomotieven vertrouwde. Bovendien was het over het hele traject dubbelsporig, en dat bleek uiteindelijk fataal te zijn voor het slachtoffer.

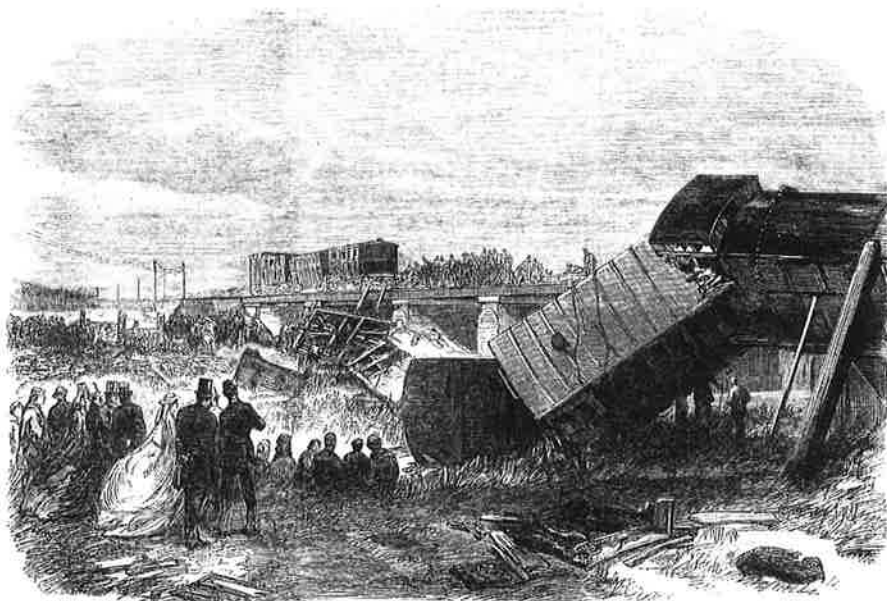
Het zuidelijk spoor was gereserveerd voor de speciale openingstrein, met als locomotief de *Northumbrian*. Deze trein had een statierijtuig voor de **Duke of Wellington**, de toenmalige Prime Minister, en een aantal rijtuigen voor de genodigden, onder wie **William Huskisson**, parlementslid voor Liverpool en een voormalig Cabinet Minister. Op het noordelijke spoor zou een ware triomftocht van maar liefst zes locomotieven worden gehouden.

Tijdens een stop om water in te nemen, verlieten sommige passagiers de trein om even de benen te strekken. Huskisson stak daarbij de rails over naar de andere andere kant van het rijtuig van Wellington. Huskisson werd gegrepen door de aanstormende Rocket en overleed later die dag in het ziekenhuis van Eccles. Daar was hij naartoe vervoerd in een trein met **George Stephenson** zelf als machinist.

Ironisch genoeg zou een spoorwegongeluk een nog directer invloed op het leven van Charles Dickens krijgen. In juni 1865 zat Dickens met zijn maîtresse, Ellen Ternan en haar moeder in het eerste rijtuig van de boottrein van Folkestone naar Londen, toen bij Staplehurst het vreselijke treinongeluk plaats vond. Het is een prikkelende gedachte dat wellicht ook een boottrein de dood van Carker veroorzaakte. Vlak voor de passage die ik net oplas, schreef Dickens namelijk:

'At what time,' he (Carker) asked the man who had waited on him over-night, 'do I leave here, did you say?'

'About a quarter after four, Sir. Express comes through at four, Sir.—It don't stop.'

Maar om terug te keren naar die fatale dag bij Staplehurst:

Op 9 juni 1865 om 3.13 uur ontspoorde de boottrein van Folkestone naar Londen. Bij een brug over het riviertje de Beult bij Staplehurst waren de rails weggehaald voor werkzaamheden. Waarschuwingssignalen ontbraken. De locomotief en 1 rijtuig bereikten de overkant, de andere rijtuigen stortten naar beneden, waarbij tien passagiers omkwamen en 40 personen gewond raakten.

Het verhaal van Dickens die net met Ellen en haar moeder terugkwam uit Frankrijk is, denk ik, genoegzaam bekend. Ik kwam echter een passage over Charles Dickens en zijn lief aan boord van de veerboot tegen in de biografie van Peter Ackroyd.

'Travelling with him was a lady not his wife, nor his sister-in-law, yet he strutted about the deck with he air of a man bristling with self-importance, every line of his face and every gesture of his limbs seemed haughtily to say, 'Look at me; make the most of your chance. I am the great, the only Charles

Dickens; whatever I may choose to do is justified by that fact.'

Dit verscheen in 'Gossip of the Century' met Julia Clara Byrne als auteur in 1892.

Ook mag bekend verondersteld worden het heldhaftig optreden van Dickens, het redden van het manuscript van aflevering 16 van 'Our Mutual Friend', als ook zijn weigering om te getuigen over het ongeval. Algemeen veronderstelt men dat dit was om niet de namen van Ellen Ternan en haar moeder te moeten noemen.

Sinds die tijd raakte Dickens regelmatig totaal van slag als hij met een trein of zelfs in een koets mee moest. In 1868 schreef hij zelf

"I have seen sudden vague rushes of terror, even when riding in a hansom cab, which are perfectly unreasonable, but quite insurmountable"

Henry Dickens, het achtste kind van Dickens en de meest succesvolle, die in 1922 tot Sir Henry Dickens werd verheven, zegt hierover

"I have seen him sometimes in a railway carriage when there was a slight jolt. When this happened he was almost in a state of panic and gripped the seat with both hands."

Mamie Dickens, het tweede kind van Dickens, die nooit is getrouwd en tot zijn dood bij hem is gebleven, herinnert zich

"My father's nerves never really were the same again ...we have often seen him, when traveling home from London, suddenly fall into a paroxysm of fear, tremble all over, clutch the arms of the railway carriage, large beads of perspiration standing on his face, and suffer agonies of terror. We never spoke to him, but would touch his hand gently now and then. He had, however, apparently no idea of our presence; he saw nothing more for a time, but that most awful scene."

Dit alles is natuurlijk niet bevorderlijk voor iemand als Dickens die er een moordend tempo op na hield in zijn lezingen. Zo schrijft hij in een brief uit 1867

'It is but a week since I came back from Ireland in the worst of hard weather, after a very tiring week there; since then I have read in London and

Cambridge and Norwich; tomorrow I shall get to Colchester just in time for an early dinner; next morning betimes I am away to Swansea to read there at night; next morning away to Cheltenham to read there at night, and again next day; and on Monday I read again in London, and start immediately afterwards for Hereford.'

En dit alles geschiedde in stoomtreinen

Dickens stierf op 9 juni 1870, exact 5 jaar na de treinramp bij Staplehurst.

Dombey and Son / Dombey and Daughter

Aantekeningen bij de lezing gehouden in Kraantje Lek, March 14, 2015
door Henk Muda

82 characters

Full title: "Dealings with the Firm of Dombey and Son, Wholesale, Retail, and Exportation".

Dombey and Son: 1846 brought him abroad for a year, together with Kate, Georgina, six children, three servants and the dog Timber Doodle. Hoping it would give him inspiration. Made their way through Ostend, Worms, coming to Switzerland: Basle and Geneva. Started writing in Lausanne, before returning to London, via Paris, to complete it. He was busy moving there, he missed his London walks, was working on another Christmas book: the battle of Life. Hard to believe how he managed to write Dombey. Appeared in monthly parts from Oct. 1 1846 till Apr. 1 1848, and in one volume in 1848. Illustrations by Phiz. Was an immediate success.

With Dombey he would at last reach a secure and comfortable financial position, and discover how much he enjoyed reading his own work aloud to friends, planting the idea of his later public readings.

In general this work is considered to be his first novel that had an organized plot. The first novel in which the change that took place in Dickens' world is apparent.

The old, loose, episodic, picaresque form is replaced by formal plot. Everything in the book is intended to working out of the plot.

I would like to mention 3 symbols that are used in the book. And later on also some themes that inspired him.

Money is one of the symbols. The symbol of money-power is Mr Dombey himself, to whose pride of position as the British merchant everything must be sacrificed – affections, wife, children. This money-power drags this new class of merchants and industrials higher as well as lower. He can buy an aristocratic young woman as his second wife, but there is no love or affection in their relation.

FRAGMENT MONEY Paul jr: What can money do??? P.96 (Charles Dickens Library, Educational Book Co, Ltd)

Another great symbol of the change, in Dickens' fiction, as in the history of the period, is the development of the railways: they made, more quickly and more thoroughly than it is easy for us to imagine, a new England, as the institution of an efficient Metropolitan Police Force made a new London. And the railways killed the picaresque novel. The coach and pedestrians who could not afford the coach, gave way before the train with its first-, second-, and third-class compartments, its much greater speed and its much greater cheapness. The arrival of the train quite literally changed the face of England; which is why it is so powerful a symbol of change in *Dombey and Son*. In this changing world of growing technology, Dickens has always been ambiguous. Positive about the new developments and negative about the loss of historical values.

FRAGMENT RAILWAYS!! broken!! P.225 (same edition) Susan, Walter & Miss Nipper trying to find Polly in Stagg's gardens. Camden Town demolished.

3rd symbol: the SEA

FRAGMENT SEA p. 233 (same edition) when Paul is dying. "How fast the river runs.... Near the sea... I hear the waves....."

Themes:

Start at birth. Early death of a beloved person (Paul). Critical attitude towards boarding houses and schools (Dr Blimber/Mrs Pipchin). Compassion with the working classes (Cf the Toodles/Cratchits). Showing contrasts. Being rejected

Young and sickly Paul Dombey.

and seeking reconciliation.

(The dog Diogenes) humour

Introduction of Polly Toodle p.17 (same edition)

Paul's death: Polly's return p.232

What inspired him? Personal experience.

Wyslawa Szymborska: "Sad experiences in your early childhood may be a necessary element in the composition of a happy life."

Also what he saw in later life, being an excellent observer. The blacking factory episode does not account for Dickens' genius,

but it does explain some of the forms his

genius took. It explains why we so often find at the centre of his novels the figure of the lost, persecuted or helpless child: Oliver Twist, Little Nell, David, Paul Dombey, Pip, and their near relations Smike and Jo, in Bleak House. It also explains why their rescue, when there is a rescue, so often has the appearance of a fairy-story ending, the result of what is sometimes called wishful thinking.

Whether the spectres haunting Dickens were connected with the stirring up of his unhappy childhood memories or not, his unburdening of himself to Forster helped and led on to his bringing the memories out, in the autobiographical narrative he wrote to show him and also in his next novel, David Copperfield. Paul Dombey, the sick child who has to endure whatever is imposed on him by his unfeeling father in the way of care and education - losing his nurse, lodged with the unkind Mrs Pipchin (character drawn from Mrs Roylance, the woman Dickens was consigned to in his dreadful days at the blacking factory), sent to school with lessons far beyond his capacity - is the immediate forerunner of little David, who also loses nurse and mother, is cruelly used by his stepfather, and is sent to a bad school and then out to work unsuited to his age or abilities.

FRAGMENT NEDERLANDS Prisma serie p.120: introductie school Dr Blimber. Vertaling: Emmy van Lokhorst. "Meneer Feeder..... etc." (Emmy van Lokhorst verdient onze aandacht).

Another thing that must have inspired him is what happened on that particular night of the 7th May 1837. So that was 10 years before he wrote *Dombey*. The sudden and unexpected death of Dickens' Sister-in-law. Dickens at that time being 25 years of age. After they, that is Dickens, his wife Catherine and Catherine's sister Mary Scott Hogarth (info!) had returned from a theatre performance in St James' Theatre. After midnight they arrived home in Doughty street. It was at one o'clock in the morning when the family went to

MR. DOMBEY AT MARY'S BEDSIDE
 "Poor!" he said. "What is there at the bottom of the bed?"
 "There's nothing there, except Papa!" — *Dombey*, p. 232

bed in the highest of spirits. Almost the moment Mary entered her bedroom a choking cry was heard, and Dickens, racing to her, saw at once that she was gravely ill. His younger brother Fred, who was also staying at Doughty street at the time, was sent out for the doctor. Try to imagine! In the meantime Kate and Dickens tried every remedy they could think of, but all was of no avail. Died in Dickens' arms. To a friend he described her as "the dear girl whom I loved, after my wife, more deeply and fervently than anyone on earth". And to a close friend he confessed: "I solemnly believe that so perfect a creature never

breathed. I knew her inmost heart and her real worth and value. She had not a fault". In Dickens' mind Mary would remain a slim sixteen, an embodiment of girlish innocence, meekness and purity. Adolescent girls would always seem to Dickens to possess a moral perfection. The long term effect was very important. Dickens found himself unable to kill off a character so powerfully reminiscent of Mary. The death of innocent youth would appear in many of Dickens' characters. Smike, Little Nell, Paul Dombey and Jo the Crossing-Sweeper are all descendants of Mary Hogarth who live in Dickens' mind.

Reactions in Dickens' time: very successful.

Thackeray: “There’s no writing against such power as this” and “One has no chance”.

Lord Francis Jeffrey (1773-1850), Scottish judge and literary critic, editor of the Edinburgh review. Had been a severe critic with no nonsense about him: he once opened a review of Wordsworth with the exclamation: “This will never do!” After Paul Dombey’s death he wrote to Dickens “What a no. 5 you have given us! I cried and sobbed over it last night. Since that divine Nellie was found dead on her humble coach there has been nothing like the actual dying of that sweet Paul”.

(Anecdote in connection with Little Nell: Daniel O’ Connell, the Irish Nationalist M.P., read of Nell’s death in a railway train. He burst out into tears, cried out. “He should not have killed her” and threw the book out of the carriage window.)

Dickens’ 5th child named after him: Francis Jeffrey (Frank) Dickens (1844-1886) who later on joined the Mounted Police in India (Bengal), Northwest Canada. Died at the age of 42.

Imitations:

Renton Nicholson’s “Dombey and Daughter” (1847). Urban Realism written in a lively way. A work whose main debt to Dickens lies in the title. The story is of an abandoned homeless child, Clara George, whom Mr Dombey acknowledges as his natural child. However, at the end it is revealed that her legitimate father is in fact Mr Dombey’s brother George, an army captain, who has left her an heiress.

Later on, in 1919, Harry Johnston wrote a novel, sequel to Dombey and son, which got the title: “The Gay Dombey”.

END: Read: Author’s preface to the first edition. Written at Devonshire terrace, March 24, 1848

MARY ELIZABETH BRADDON

1835-1915

door Liesbeth van Aalst

Bovenstaand schrijfster, vooral bekend door haar bestseller 'Lady Audley's Secret', was één van de Victoriaanse vrouwen die ons vervullen van verbijsterd ontzag door een ontembare werkdrijf en zeer krachtige persoonlijkheid; het laatste bepaald géén gewaardeerde eigenschap in de Victoriaanse periode, waar het begrip 'kracht' onlosmakelijk was verbonden aan de man. Los van haar mindere spierkracht, was 'zwak' het vrouwelijke sleutelwoord; door haar lagere geestesvermogens aangewezen op de heren in haar omgeving voor bescherming in dit harde leven, was haar uiteindelijke bestemming het huwelijk met als logisch gevolg het moederschap.

In Mary's vijfde jaar gingen haar ouders uit elkaar na jarenlang financieel- en seksueel wangedrag van de vader en in haar puberteit begon zij te schrijven voor een krant in Brighton vanuit de noodzaak, haar moeder financieel te ondersteunen.

Rond haar negentiende besloot zij haar geluk te beproeven op het toneel, een in die tijd op zijn minst dubieuze beroepskeuze voor een vrouw. Een keurig opgevoed meisje uit de middenklasse diende zich bezig te houden met 'vrouwelijke' taken als het verzorgen van zieken of als gouvernante - lees voetveeg- in een rijke familie. De hevige familieprotesten trotserend, trok zij met haar moeder twee jaar lang door het land, optredend onder de naam Mary Seaton.

In 1860 ontmoette zij John Maxwell, uitgever van tijdschriften, met wie zij

in 1861 ging samenwonen. In diep geheim uiteraard; zijn echtgenote -haar dagen slijtend in een krankzinnigen gesticht- zou nog veertien jaar leven. Hier overtrad Mary dus werkelijk alle door God en maatschappij opgelegde geboden; niet alleen leefde zij in zonde met een man, maar met een *getrouwde man en vader van 5 kinderen....*

Door de wankelende situatie van de uitgeverij was een literaire injectie nodig in de vorm van een nieuwe, opzienbarende roman, die de oplagen zou doen stijgen. Deze droom werd spectaculair verwezenlijkt door Mary: in een absolute recordtijd van enkele weken ontstond 'Lady Audley's Secret', onder hoge druk voornamelijk 's nachts geschreven, zwanger van haar eerste kind en verzorgster van haar vijf stiefkinderen. Vanaf het verschijnen van de eerste aflevering veroorzaakte het werk grote opwinding en de uitgave in drie delen (1862) kende in dat jaar alleen al acht herdrukken. Ondanks het overweldigende succes- er waren toneelversies in zowel Amerika als Engeland en een eerste verfilming in het jaar van haar dood (1915)- bleef er lange tijd geldgebrek. Maxwell's onderneming ging uiteindelijk failliet en er waren vele schuldeisers.

Na het overlijden van de eerste Mrs Maxwell (1874) trouwde het paar en werd de mysterieuze Miss Braddon tot de respectabele Mrs Maxwell, inmiddels moeder/stiefmoeder van 10 kinderen en in een razend tempo teksten producerend; naast het schrijven van ruim tachtig romans - waaronder een Franstalige, gepubliceerd in Le Figaro- honderden korte verhalen, poëzie en beschrijvingen van haar vele Europese reizen, redigeerde zij vele jaren twee tijdschriften* en verzorgde haar eigen werk van manuscript tot aan de feitelijke uitgave.

Ondanks dit -zelfs voor negentiende eeuwse begrippen- absurd drukke bestaan, lezen wij in de autobiografie van haar oudste zoon, Gerald Maxwell (1937) over haar zonnige en vriendelijke karakter en liefdevolle moederschap. Zij mocht Thackeray, Oscar Wilde, Arthur Conan Doyle, Mrs Henry Wood en Wilkie Collins tot haar vrienden en bewonderaars rekenen en bleef tot het einde van haar leven een zeer geliefde schrijfster.

* 'Belgravia' en 'Temple Bar Magazine'

Naast de zorgzaamheid voor moeder, man en kinderen, die haar onvermoeibaar deed werken voor hun welzijn, zijn de moed en het doorzettingsvermogen van haar leven voor ons nauwelijks te vatten; door de taboes die zij bevocht, werd zij tot een sociaal uitgestotene. Een vrouw die de geboorte van haar kinderen moest onttrekken aan het oog van familie en burens, als was zij een crimineel (hetgeen zij ook daadwerkelijk was in haar tijd en milieu door het volgen van haar 'onnatuurlijke, verdorven' levenspad.)

Wellicht is 'Lady Audley's Secret' daardoor zo toegankelijk voor de moderne lezer: géén moraliserend vingertje of lange uitweidingen over al dan niet 'fatsoenlijk' gedrag. Wèl aandachtige, psychologisch rake karakterbeschrijvingen en een boeiend beeld van de aristocratie in dagelijks reilen en zeilen.

En dan hebben we het niet eens gehad over de spanning van een zorgvuldig opgebouwde misdadige plot in deze thriller, de heer Hitchcock waardig. En- 153 jaar na verschijning- een boek om van te smullen....

In The Dutch Dickensian worden ter beoordeling van de redactie, artikelen opgenomen die betrekking hebben op:

Leven en Werken van Charles Dickens.

Tijdgenoten die raakvlakken hebben met Charles Dickens.

Onderwerpen die licht doen schijnen op de tijd waarin Charles Dickens leefde.

Boekbesprekingen van oude of nieuwe uitgaven alsmede recensies van uitbeeldingen van werken van Charles Dickens op DVD etc.

Zowel artikelen geschreven in de Nederlandse taal alsmede in het Engels kunnen worden geplaatst.

Bijdragen:

Artikelen dienen bij voorkeur als platte tekst of neutraal Word-bestand, zonder opmaak, te worden toegezonden. Voetnoten dienen aan het eind van het artikel te worden geplaatst. Suggesties voor illustraties zijn ter beoordeling van de redactie.

Verschijning:

The Dutch Dickensian verschijnt minstens tweemaal per jaar.

WRITTEN IN 1837.

The first of three totally different signatures all written in the year 1837.